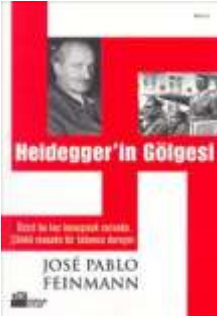


OKUMA KEYFİ

Orhan AKSAYA
Gümrük Başkontrolörü



HEİDEGGER'İN GÖLGESİ

Ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Arjantinli yazar Jose Pablo FEİNMANN Eylül 2009 tarihinde Doğan Kitap'tan çıkan "Heidegger'in Gölgesi" adlı kitabında, romanın kahramanı Prof. Dieter MÜLLER'in oğlu Martin MÜLLER'in ağzından ünlü varoluşçu Alman filozof Martin HEİDEGGER'e felsefe dünyasının yıllardır tartışa durduğu soruyu sorar.

Ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Kitap ile ilgili aktarımlara başlamadan önce konunun daha iyi anlaşılabilmesi için genel bilgilerimiz çerçevesinde Martin HEİDEGGER'i tanımak yararlı olacaktır.

Alman filozof Martin HEİDEGGER 1927 yılında kendisini yirminci yüzyılın en ünlü filozofları arasına sokan "Varlık ve Zaman" adlı eserini yayımladıktan sonra 1933 yılı Nisan ayında Hitler'in iktidara geldiği Almanya'da SA'ların desteğiyle Freiburg Üniversitesi'ne Rektör seçilir. Daha sonra SA birlikleri tarihe *Uzun Bıçakların Gecesi* olarak geçen bir operasyonla Hitler tarafından çok kanlı bir şekilde tasfiye edilir. Ancak HEİDEGGER'in felsefik karizması o denli güçlüdür ki ertesi yılın Mayıs ayına kadar Rektörlük görevini sürdürür ve başlangıçta I. Dünya Savaşından büyük yenilgi ve yaralarla çıkan Almanya'yı ayağa kaldıracağına inandığı Nasyonal Sosyalist hareketin adım adım Nazizme kayışından dolayı Rektörlük

görevinden istifa eder. İstifa eder ama üniversitede ders vermeyi sürdürür. Nasyonal Sosyalist Parti üyeliğinden ayrılmaz. Gerek II.Dünya Savaşı'nın başlamasına kadarki, gerek Savaş süresince ve gerekse de Savaş sonrası dönemde yaşadıkları ile ilgili olarak ölünceye kadar hiçbir şekilde açık ve net olarak konuşmaz. Kendisine yöneltilen tüm "Nazi işbirlikçisi" suçlamalarına karşı bir iki küçük tekdir dışında savunma getirmez. Deyim yerindeyse gerek felsefe gerekse siyaset dünyasında bu konuda haklı ya da haksız kopan fırtınalara kayıtsız kalır, hatta bu suskunluğu "Filozof" HEİDEGGER yanlılarını bile çileden çıkarır. Onlara göre büyük Filozof konuşmalı ve tüm bu suçlamalara yanıt vermelidir. Ama HEİDEGGER 1976 yılındaki ölümüne kadar suskunluğunu bozmadı ve tüm yaşadıklarını "varoluşunun yok olma"sıyla beraberinde götürür.

İşte yazar Jose Pablo FEİNMANN bu suskunluk üzerine kurgulamış romanını. Kitabında bir yandan okurları savaşın dehşetiyle yüz yüze getirir ve bir yandan Alman Filozofun varoluş felsefesinin şifrelerini açıklarken, diğer yandan da Alman filozofu konuşmaya zorlar. Ama en önemlisi okuru müthiş bir etik soruyla baş başa bırakır. Martin MÜLLER'in babasından kalan Luger'i¹ masanın üzerine koyup karşısında oturmakta olan filozofa sorduğu, yazımızın başında yer alan soruyla.

Kitap Martin Heidegger'in öğrencisi ve sonradan felsefe öğretim üyesi olan Prof. Dieter MÜLLER'in 1948 yılında oğlu Martin MÜLLER'e yazdığı mektupla başlar. Mektupta Baba MÜLLER'in kendi hayatıyla, ikinci bölümde ise mektubu okuyan oğul Martin MÜLLER'in HEİDEGGER'le hesaplaşması vardır. Prof. Dieter MÜLLER önce hocası sonradan Rektörü olan Filozofun etkisi altındadır. (Hatta oğlunun ön adını Martin koymuştur.) Yıllarını "Varlık ve Zaman" adlı eseri okumaya vermiştir. "Filozof'un Freiburg Üniversitesini açış (çoğunlukça Nazizme destek niteliği taşıyan) konuşmasındaki *"Bütün büyük şeyler fırtınada durur"* sözünden çok etkilenir ve Nasyonal Sosyalist Partiye kaydolur. Kendi deyimiyle *"Nazi olur."*

Nazi olur ancak bir yandan da SA birliklerinde etkin bir görev alan sonradan bu birliklerin

¹ Luger; yarı otomatik, kendini dolduran tabanca. 20. yüzyılın ilk yarısında siviller ve ordu mensupları için popüler bir silah olmuştur. (Kaynak Wikipedia)

tasfiyesi ile öldürülen bir SA subayı ile yakın arkadaştır. Bu arkadaşı aracılığıyla yavaş yavaş ortaya çıkmakta olan Yahudi düşmanlığını fark eder. Mektubunda bunu “Bir güç rejimi, ulusu ve Führer’i birleştirmek için, nefret edilecek bir şeye ya da nefret edilecek birilerine ihtiyaç duyan bir rejimdir. Şeytan öteki’ye ihtiyaç duyar. Nasyonal Sosyalizmin şeytan ötekisi, yegane canavar ifadesinde şifrelenerek basitleşir: şeytan öteki Yahudilerdir.” diyerek temellendirir. Ayrıca yine arkadaşı aracılığıyla oluşmakta olan toplama kamplarından da haberdar olur. Gidişat bellidir. Daha pek çok olay örgüsü içerisinde Prof. MÜLLER Nazi felsefesini anlatmak amacıyla gönderildiği Fransa ve İspanya’dan (yıllar ilerlemiş ve Fransa işgal edilmiştir Nazi orduları tarafından) Arjantin’e kaçar. Arjantin’de savaştan sonra (1945-1946 yılları) bir takım kaçak SS subaylarından edindiği film ve fotoğraflarda bir resim görür. “Karşımda duran fotoğraflarda duşlara götürülen bir adam var. Onu oraya sürükleyen yok. Ölüme doğru yürüyerek gidiyor, tek başına ve çıplak. Erkeklik organı görünüyor. Öylesine zayıf, öylesine sıska bir adam ki, artık insan değil. Bir nesne o. Şakakları muazzam, iskeletleşmiş suratında iyice öne çıkmış. Gabriel MARCEL’in vahşi bir dille söylediği bir cümleyi hatırlıyorum. ‘Geçen her gün bizi bir gün dönüştürdüğü cesede biraz daha benzetir.’ Bu adam, gaz duşları odasına doğru yürüyen bu adam, sonunda olacağı cesedin ta kendisi.” diyerek anlattığı bu resme bakarak kendisini sorgulamaya başlar, bir zamanlar Nazi hareketinin içinde yer almış olmasının yüklediği sorumluluğa dayanamaz ve babasından kalma Luger’i kullanarak mektubunu tamamladıktan sonra intihar eder.²

İkinci bölümde Prof. MÜLLER’in oğlu Martin MÜLLER büyümüş ve elinde babasının Luger’i ile Filozof HEİDEGGER’in karşısındadır. Filozofu kendi varoluş felsefesi aracılığıyla köşeye sıkıştırmak ister. Silahı Filozofa doğrultmaz, ama dedesinin teğmeni öldürmesi ve babasının intihar etmesiyle tarihsellik kazanan Luger’e yeni bir tarihsellik işlevi yüklemek üzere masanın üzerine koyar. Değil mi ki “Eteklerinde, insan elinden çıkma bir tasarının, bir kentin, Pompei’nin kurulmuş olması, Vezüv Yanardağı patlamasını “tarih”e

dönüştürür. Öyle olmasaydı, bu patlama, tarihsel bir şey olmayacak, doğa olayı olacaktı” ya da “Bir uçağın pervaneleri döndüğünde, gerçekte, ortada ‘vuku bulan’ bir şey yoktur. Ama o uçak Hitler’i alıp Mussolini’nin bulunduğu yere götüren uçak ise tarih ‘vuku bulur’, uçak tarih olur” diyen Filozofun kendisidir. O halde Nazizme ortaklık anlamında Filozofa göre neredeyse hiçbir şey yapmayan babasının vuku buldurduğu tarih ve yapmış olduğu etik sorgulama ortada iken Filozof ne yapacaktır? Konuşacak mıdır? Luger’e yeni bir tarih olma vasfı yükleyecek midir? Martin MÜLLER bu duygu ve düşüncelerle sorusunu sorar Filozofa.

Ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Yazar Jose Pablo FEINMANN “Heidegger’in Gölgesi³” kitabının kurgusu içerisinde bu sorulara yanıt arar ve kendince bir yanıt verir elbette. Ünlü filozof ne yapar bu durumda? Roman kahramanları kadar ana bir karaktere sahip Luger’in sonu (tarihi) ne olur? Yanıtları romanın okuyucularına bırakalım.

Keyifli okumalar dileğiyle gelecek sayıda görüşmek üzere...

² O Luger Prof. MÜLLER’in babası tarafından I.Dünya Savaşında Paris’e yakın bir konumda iken savaştan kaçınmak isteyen bir Teğmen’in öldürülmesinde kullanılmıştır.

³ Heidegger’in Gölgesi, Jose Pablo FEINMANN, Roman, I.Baskı Eylül 2009, Doğan Kitap, 171 sayfa

Resim Kaynađı:

<http://www.pandora.com.tr/urun.aspx?id=188686>